

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua тел. (044) 298-70-33

_____. _____. 20__ № _____
На № _____ від _____. _____. 20__

Генеральному прокурору

Андрію КОСТІНУ

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Згідно зі статтею 101 Конституції України та Закону України від 23.12.1997 № 776/97-ВР «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

У межах реалізації зазначених вище норм законодавства України за моїм дорученням працівниками Секретаріату Уповноваженого проведено перевірку стану додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина в діяльності працівників Національної поліції України (далі – НПУ), Служби безпеки України (далі – СБУ) при виконанні положень законодавства України щодо порядку та строку тримання осіб, взятих під варту, в ізоляторах тимчасового тримання (далі – ІТТ) та інших місцях утримання.

Перевірка стану додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина проводилась під час здійснення проваджень Уповноваженого за зверненнями:

адвоката

в інтересах

щодо безпідставного застосування старшим слідчим в особливо важливих справах Головного слідчого управління СБУ (далі – ГСУ СБУ) заходів безпеки у межах кримінального провадження

№ 120

від 12.02.2019 шляхом переміщення 10.03.2023

із державної установи «Київський слідчий ізолятор» (далі – ДУ «Київський слідчий ізолятор») до Відділу забезпечення досудового розслідування СБУ;

щодо порушення слідчим Головного слідчого управління Національної поліції України (далі – ГСУ НПУ) його процесуальних прав, неналежних умов тримання під вартою у зв'язку з безпідставним і незаконним застосуванням до нього у межах кримінального провадження № 120 від 04.09.2021 заходів безпеки шляхом утримання його в Ізоляторі тимчасового тримання Головного управління Національної поліції у місті Києві (далі – ІТТ ГУНП у м. Києві) за адресою: вул. Ремонтна, 7, м. Київ, в якому він перебуває з 02.03.2023;

адвоката

в інтересах

адвоката

в інтересах

та адвоката

в інтересах

щодо

незаконного утримання їхніх підзахисних з 27.02.2023 та з 28.02.2023 в ІТТ ГУНП у м. Києві.

За результатами проваджень за цими зверненнями встановлено порушення вимог нормативно-правових актів, що визначають вид установи та строк тримання в них осіб, взятих під варту.

У статті 8 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) зазначено, що кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права у кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Згідно зі статтею 4 Закону України «Про попереднє ув'язнення» від 30.06.1993 № 3352-ХІІ у редакції від 09.02.2023 (далі – Закон № 3352-ХІІ) установами для тримання осіб, щодо яких як запобіжний захід обрано тримання під вартою або до яких застосовано тимчасовий чи екстрадиційний арешт, є слідчі ізолятори Державної кримінально-виконавчої служби України, гауптвахти Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. Порядок і термін тримання осіб, взятих під варту, в ІТТ, на гауптвахті Військової служби правопорядку у Збройних Силах України визначаються законодавством України.

Відповідно до пункту 2.1 розділу 2 Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України 02.12.2008 № 638, ІТТ є спеціальними установами для роздільного тримання осіб, зокрема: затриманих за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення; осіб, затриманих на підставі ухвали слідчого судді про дозвіл

на затримання з метою приводу; осіб, стосовно яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на строк до 3 діб (якщо доставляння ув'язнених до слідчого ізолятора) у цей період неможливе через віддаленість або відсутність належних шляхів сполучення, вони можуть утримуватись в ІТТ не більше 10 діб.

Також у Законі № 3352-ХІІ передбачено, що в окремих випадках, які визначаються потребою в проведенні слідчих дій, ці особи можуть перебувати в ІТТ (частина перша статті 4).

Відповідно до частини першої статті 19 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23.12.1993 № 3782-ХІІ у редакції від 03.05.2022 (далі – Закон № 3782-ХІІ) безпека осіб, які перебувають в установах виконання покарань чи слідчих ізоляторах або у місцях із спеціальним режимом тримання, забезпечується заходами, зазначеними у статтях 8, 11, 15, 16 цього Закону, за винятками, що впливають з вимог режиму їх тримання. Додатково до них можуть застосовуватися також такі заходи:

- а) переведення до іншої установи виконання покарань чи слідчого ізолятора або в інше місце із спеціальним режимом тримання;
- б) окреме тримання.

Однак слідчі та прокурори під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях при прийнятті рішень про застосування заходів безпеки до підозрюваних у виді переведення в інше місце зі спеціальним режимом тримання не враховують вимоги Закону України «Про попереднє ув'язнення» та інших нормативно-правових актів щодо строку утримання осіб, взятих під варту, в ІТТ.

Так, з метою перевірки відомостей, викладених у зверненні адвоката , 15.03.2023 до СБУ та Офісу Генерального прокурора було направлено листи з проханням перевірити законність та обґрунтованість постанови старшого слідчого в особливо важливих справах ГСУ СБУ від 10.03.2023 про застосування до заходів безпеки у межах кримінального провадження № 120. від 12.02.2019 шляхом зміни місця його утримання під вартою з ДУ «Київський слідчий ізолятор» на Відділ забезпечення досудового розслідування СБУ.

Листом від 28.03.2023 СБУ поінформувала, що утримується у Відділі забезпечення досудового розслідування СБУ на підставі ухвали слідчого судді Шевченківського районного суду міста Києва від 07.10.2022 та постанови слідчого в особливо важливих справах ГСУ СБУ від 10.03.2023 про застосування заходів безпеки.

У вказаному листі також зазначено, що підставою для прийняття 10.03.2023 слідчим ГСУ СБУ зазначеної вище постанови є отримання відомостей від оперативного підрозділу про можливі спроби вчинення фізичного та психологічного тиску на іншими особами.

Натомість адвокат [] у своєму зверненні стверджує, що заходи безпеки, які полягають у зміні місця утримання [], застосовано для отримання можливості здійснення тиску на нього з метою схилення до самовикриття у вчиненні кримінальних правопорушень та надання показань всупереч гарантіям, закріплених у статті 63 Конституції України.

У листі від 28.03.2023 старший групи прокурорів у провадженні – прокурор другого відділу управління процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення Департаменту нагляду за додержанням законів органами безпеки Офісу Генерального прокурора [] поінформував, що за результатами перевірки законності та обґрунтованості постанови слідчого ГСУ СБУ від 10.03.2023 підстав для скасування вказаної постанови не виявлено.

Під час розгляду звернення [] з'ясовано, що ухвалою слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 02.03.2023 у межах кримінального провадження № 120 [] від 04.09.2021 до нього застосовано запобіжний захід у виді тримання під вартою в ДУ «Київський слідчий ізолятор».

Однак 07.03.2023 старшим слідчим в особливо важливих справах ГСУ НПУ [] винесено постанову про застосування до заходів безпеки у вигляді переведення в інше місце зі спеціальним режимом тримання та утримання в ІТТ до 29.04.2023.

Заявник стверджує, що із заявами про застосування щодо нього заходів безпеки до слідчого та/або прокурора, суду ні він, ні його захисник не зверталися.

Прийняття старшим слідчим в особливо важливих справах ГСУ НПУ [] зазначеного вище рішення не лише суперечить вимогам нормативно-правових актів, що регулюють порядок та строк тримання осіб, взятих під варту, в ІТТ, а й може свідчити про незаконні, свавільні дії та невиконання ухвали слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 02.03.2023 про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою з визначенням місця його утримання в ДУ «Київський слідчий ізолятор».

Вказане рішення слідчого [] оскаржив до слідчого судді Печерського районного суду міста Києва, який ухвалою від 21.03.2023 задовольнив його скаргу та скасував зазначену вище постанову слідчого від 07.03.2023.

В обґрунтування своєї скарги до суду [] зазначив, що саме застосування заходів безпеки щодо нього є виключно незаконним тиском органу досудового розслідування, з метою отримання незаконних доказів у кримінальному провадженні, відомості щодо якого внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 120 [] оскільки, перебуваючи в умовах ДУ «Київський слідчий ізолятор», він мав можливість

знайомитися із законодавством та вибудувувати правову позицію свого захисту під час кримінального переслідування, а наразі такої можливості позбавлений.

Попри те, що судом було ухвалено рішення про скасування стосовно заходів безпеки, його протягом періоду з 21.03.2023 по 31.03.2023 так і не було переведено з ІТТ до ДУ «Київський слідчий ізолятор», слідчі дії, за твердженням заявника, з його участю не проводились. Адміністрація ІТТ на звернення щодо підстав його перебування у зазначеній установі поінформувала, що замість скасованої Печерським районним судом міста Києва постанови слідчого від 07.03.2023, існує інша постанова слідчого про застосування стосовно нього заходів безпеки, на підставі якої його утримують в ІТТ.

З метою перевірки заяви Секретаріатом Уповноваженого до Офісу Генерального прокурора 10.04.2023 було направлено листа, у відповідь на який начальник першого відділу процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення управління нагляду за додержанням законів у сфері протидії організованій злочинності Департаменту нагляду за додержанням законів НПУ та органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю, Офісу Генерального прокурора у листі від 17.04.2023 поінформував, що в ІТТ ГУ НП у м. Києві заявника утримують відповідно до постанови слідчого ГСУ НПУ від 07.03.2023, якою до нього застосовано заходи безпеки у вигляді переведення в інше місце зі спеціальним режимом тримання. Вказана постанова винесена з урахуванням отриманої від Департаменту карного розшуку НПУ оперативної інформації про наявність загрози життю, здоров'ю, житлу і майну осіб, зазначених у частині другій статті 20 Закону № 3782-ХІІ.

Під час здійснення проваджень за зверненнями адвокатів з'ясовано, що 27.02.2023 та 02.03.2023 ухвалами слідчих суддів Печерського районного суду міста Києва стосовно підозрюваних та застосовано запобіжні заходи у виді тримання під вартою строком до 27.04.2023.

Відповідно до інформації, наданої ГУНП у м. Києві у листах від 17.03.2023 та 04.04.2023, з'ясовано, що та утримуються в ІТТ на підставі ухвал Печерського районного суду міста Києва від 27.02.2023 та 02.03.2023, у тому числі на підставі процесуальних рішень старших слідчих ГСУ НПУ та , якими визначено утримання та в умовах ІТТ, з посиланням на статті 42, 110 КПК України та статті 2, 7, 8, 19, 20 Закону № 3782-ХІІ.

Звертаю увагу, що відповідно до пунктів 5, 6 Порядку здійснення заходів щодо забезпечення безпеки осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 25.04.2017 за № 1408/5 (у редакції від 20.10.2020), якщо стосовно

особи, взятої під варту, або засудженого, яка (який) бере участь у кримінальному судочинстві, прийнято рішення про застосування заходів безпеки, адміністрація слідчого ізолятора або установи виконання покарань негайно переводить таких осіб у безпечне місце та вживає заходів щодо усунення небезпеки. У разі виникнення загрози безпеці особи, взятої під варту, або засудженого, щодо якої (якого) згідно із Законом у зв'язку з її (його) участю у кримінальному судочинстві прийнято рішення про застосування заходів безпеки, за мотивованими постановами начальника слідчого ізолятора або установи виконання покарань, санкціонованими прокурором, дозволяється тримати особу, взятую під варту, або засудженого в окремій камері ПКТ (ОК), ДІЗО або карцері до закінчення перевірки, усунення небезпеки, остаточного розв'язання конфлікту або отримання наряду на переведення до іншого слідчого ізолятора або установи виконання покарань.

Відповідно до пункту 10.2 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) особи, взяті під варту відповідно до рішення суду, та особи, засуджені до позбавлення волі, повинні утримуватися тільки в пенітенціарних закладах, тобто в установах, призначених для утримання саме цих двох категорій ув'язнених.

Вважаю за необхідне звернути увагу й на те, що відповідно до штатних розписів ІТТ НПУ та Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України 02.12.2008 № 638, наявність медичних частин та, навіть, чергового фельдшера, не передбачено. У зв'язку з цим у разі необхідності отримання медичної допомоги, особа, утримувана в ІТТ, повністю залежна від дій працівників цієї установи.

Відтак утримання _____ та _____ понад 10 діб в ІТТ ГУ НП у м. Києві є порушенням вимог статті 4 Закону № 3352-ХІІ та Правил внутрішнього розпорядку в ІТТ органів внутрішніх справ України, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України 02.12.2008 № 638, згідно з якими особи, взяті під варту, можуть утримуватись в ІТТ не більше 10 діб.

Виявлені порушення безпосередньо впливають на додержання прав і свобод людини і громадянина, гарантованих статтями 3, 5, 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статтями 28, 49, 62 Конституції України, зокрема прав на повагу до гідності, на свободу та особисту недоторканність, на охорону здоров'я, медичну допомогу, на захист, а також нормами законів України № 3352-ХІІ, № 3782-ХІІ та зазначеними вище іншими нормативно-правовими актами стосовно порядку та строку тримання осіб, взятих під варту, в умовах ІТТ, та можуть використовуватися для приховання фактів неналежного поведіння з ув'язненими.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених незаконними рішеннями службових осіб Служби безпеки України, Національної поліції України, бездіяльністю відповідальних працівників Офісу Генерального прокурора, та для їх запобігання, керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України від 23.12.1997 № 776/97-ВР «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

прошу:

1. Розглянути подання та вжити у межах компетенції заходів щодо перевірки законності та обґрунтованості зазначених вище процесуальних рішень органів досудового розслідування та прокуратури про застосування до підозрюваних заходів безпеки у виді тримання в ІТТ ГУНП у м. Києві та Відділі забезпечення досудового розслідування СБУ з урахування норм Закону України «Про попереднє ув'язнення» та інших нормативно-правових актів щодо строку тримання осіб, взятих під варту, в ізоляторах тимчасового тримання.

2. Вжити заходів, спрямованих на усунення порушень у діяльності підрозділів Служби безпеки України, Національної поліції України та Офісу Генерального прокурора прав осіб, взятих під варту, та вимог нормативно-правових актів, що регулюють види установ та строки тримання у них осіб, щодо яких обрано запобіжний захід у виді тримання під вартою.

3. Повідомити мене про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк.

Уповноважений

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

